

Arsenalen – Sveriges försvarsfordonsmuseum

I serien om vårt militärhistoriska arv, SMHA, besöker vi i del 23 Arsenalen i Strängnäs.

Text: Stefan Karlsson, fd teknisk officer, numera Museichef på Arsenalen
Foto: Arsenalen och Gunnar Österlund

Arsenalen.

Idag förflyttar sig alla soldater med hjälp av någon form av motorfordon. Att förflytta sig några längre sträckor till fots känns därför ganska främmande, men när övergången från häst till motorfordon tog sin början för drygt 100 år sedan var motståndet till denna hemska nymodighet ganska stort.

Att svensk pansarhistoria tog sin början för snart 100 år sedan är nog relativt känt, men att det var vid Svea Livgarde i Stockholm som det hela började är nog mindre känt. Att de 10 första stridsvagnarna smugglades från Tyskland till Sverige som traktordelar är kanske inte heller så känt, men detta och en hel del mer kan man se och uppleva på Arsenalen, Sveriges Försvarsfordonsmuseum i Strängnäs.

Invigning 2011

Arsenalen som invigdes 2011 har sin bakgrund i den statliga utredningen "Försvar i Förvar" där Försvarsmakten och Statens Försvarshistoriska Museer enades om att rädda delar av vår militära historia som i början av 2000-talet monterades ner och skrotades med en våldsam hastighet och som därmed höll på att gå helt förlorad. Utredningen gav olika orter olika uppdrag och efter lite

turbulent debatt beslutade man att fordonen skulle samlas till Strängnäs där ett nytt museum skapades. Museet ägs och drivs av en privat stiftelse medan samlingen till största delen tillhör staten.

Att starta från noll är ingen enkel uppgift och det höjdes många skeptiska röster, "vem vill titta på stridsvagnar i långa rader" och "det är bara gamla militärer som kommer att besöka museet", men nu sex år senare är tonläget ett helt annat. Museet är idag ett erkänt besöksmål som fått väldigt mycket positiva recensioner och som lockar besökare från hela världen.

Vad var det då som skapade

framgången? Dels var det att börja från noll, men det viktigaste av allt var kombinationen av personer med olika bakgrund och att se sig omkring och att lyssna på andra.

När Arsenalen öppnade i juni 2011 var alla delar inte klara, men det var ett medvetet val att öppna basutställningen och att komplettera med övriga delar efter hand. I juni 2012 tillkom den första delen, figurmuseet, som en separat del där man kan njuta av handgjorda tennfigurer i fantastiska små miljöer. Sommaren 2013 öppnade Soldattörpet med tillhörande utställning där man kan ta del av hur soldaterna med sina familjer bodde och levde innan värn-

En överblick.

Strv 104 visas upp.

Utställningen om Södermanlands Regemente.

World of Tanks spelhörna.

pliktsarmén infördes år 1901. Våren 2015 öppnade utställningen om Södermanlands regemente, en vandring genom vår historia som spänner över 700 år och där man på ett tydligt sätt får en förståelse över hur vår krigsmakt var ute och gick till fots i Europa under 1600- och 1700-talen. Hösten 2016 tog museet ett kliv in i en ny värld i och med samarbetet med dataspel World of Tanks, ett av världens största on-line spel med över 110 miljoner användare.

Samarbetet som startade i liten skala för några år sedan har resulterat i att det i spelet idag finns ett stort antal svenska vagnar. I museet finns Europas första spelhörna där man kan prova samtliga vagnar i spelet, vilket är en unik möjlighet. Genom dataspel gör man ganska stora insatser för att öka intresset för teknikhistoria, t ex historiska dokumentärer.

Redan innan museet var byggt höjdes kritiska röster mot att allt i samlingen inte skulle visas, men det var ett medvetet val att inte ställa ut

Statsministerns reservledningsplats
"Per-Albinbussen".

Åkturer i Pbv 302.

alla varianter av terrängbil 903 eller att ha två Stridsvagn 74 där enda skillnaden är växellådan. Resultatet

blev ett luftigt museum som inte enbart vänder sig till de redan frälsta. Det är fantastiskt kul att höra besökare i olika åldrar komma ut och säga "Vad fint det är!" eller "Otroligt intressant och lärorikt!".

Basutställningen visar utvecklingen från den första stridsvagnen fram till idag och istället för att tränga ihop för mycket på en begränsad yta valde vi att avsätta en del av museet till temautställningar som växlas varje år. Varje år plockar vi fram nya fordon ur samlingen som ställs ut under en begränsad tid. Det har t ex varit amfibiefordon och motorcyklar och i år är temat Volvo 90 år.

Komplement till de statiska utställningarna

Som komplement till de statiska utställningarna genomförs varje år uppvisningar då man kan se fordon av olika slag köras. Att se rörelsen, höra ljudet och känna vibrationerna i marken ger en helt annan dimension. Vissa av fordonen finns det även möjlighet att åka med i eller så >>>

kan man ”spaka själv”, men då rör det sig om specialbyggda vagnar för ändamålet. Ett välutrustat lekrum och olika aktiviteter för barn gör att det finns något för hela familjen.

Museet som är öppet hela året har haft en stadig ökning av antalet besökare från 18 000 första året och prognosen för 2017 är drygt 26 000. Strävan att förbättra och utvecklas finns hela tiden.

Ett av syftena är att öka intresset för historia och teknik hos både barn och vuxna och en vacker dag kanske några av besökarna jobbar inom den svenska industrin därför att ett frö såddes i unga år på ett intressant museum. Av den anledningen försöker vi utveckla olika samarbetsformer, så att dagens försvarsmakt, FMV och även industrin kan få visa upp sig på museet.

Genom ett väl utvecklat nätverk samarbetar vi även med likartade museer runt om i Europa och vi försöker på olika sätt att hjälpa varandra inom olika områden. Vi har en gemensam historia, även om den yttrat sig på olika sätt i olika länder, så finns det oerhört mycket man kan hjälpas åt med. Sommaren 2015 genomfördes t ex ett utbyte av materiel med Tjeckien där överskott från svenska museer kom till stor glädje i Tjeckien och vi fick några tekniskt intressanta föremål i utbyte. Dialog pågår med en del andra länder om olika projekt.

Funtrak ministridsvagn som man kan spaka själv.

Vinterscenen med Ikv 91 och Tgb 30.

Framtidsutsikterna

Framtidsutsikterna är goda eftersom intresset och antalet besökare bara ökar, men för att kunna ta emot fler besökare krävs att man kan erbjuda mer och ett av problemen idag är att det inte finns tillräckligt med förrådsutrymmen i direkt anslutning till museet. Utställningshallen är förvisso lagom stor för den vanlige besökaren, men för att kunna genomföra uppvisningar och åkturer krävs separata garage för förvaring

och underhåll och det är något som står högt på önskelistan. Det finns också en önskan att kunna visa upp fler fordon av det som finns i våra magasin, både för den vanliga publiken men framför allt när vi har besök från FM, FMV, industrin m fl. Att ha ändamålsenliga förråd i direkt anslutning till museet skulle innebära stora fördelar och en helt annan flexibilitet än vad vi kan erbjuda idag eftersom vi måste transportera fordonen mellan museum och förråd.

Nästa år, 2018 är det 100 år sedan Sveriges första stridsvagn tillverkades i Tyskland och detta kommer vi att uppmärksamma lite extra, bl a genom att den vagn som nu renoveras av museets volontärer kommer att rulla för egen maskin på över 80 år. Det kommer då att vara den enda tyska vagnen från första världskriget som går att köra med. Kanske blir det även besök utomland med denna unika vagn. Vi ser fram emot ett intressant år på många olika sätt. ■

Arsenalen

Följ gärna museet på facebook eller Instagram

Arsenalen ingår som en del i Sveriges Militärhistoriska Arv (<http://www.smha.se/vara-museer/arsenalen/>).

Se även <http://arsenalen.se/>

Den nyrenoverade motorn monteras på plats i Sveriges första stridsvagn.

En av museets mest kända vagnar, Strv 103 C, finns nu även som leksak med figurer som föreställer museets personal. Förtjänsten från försäljningen går till att hålla vagnen igång även i framtiden.